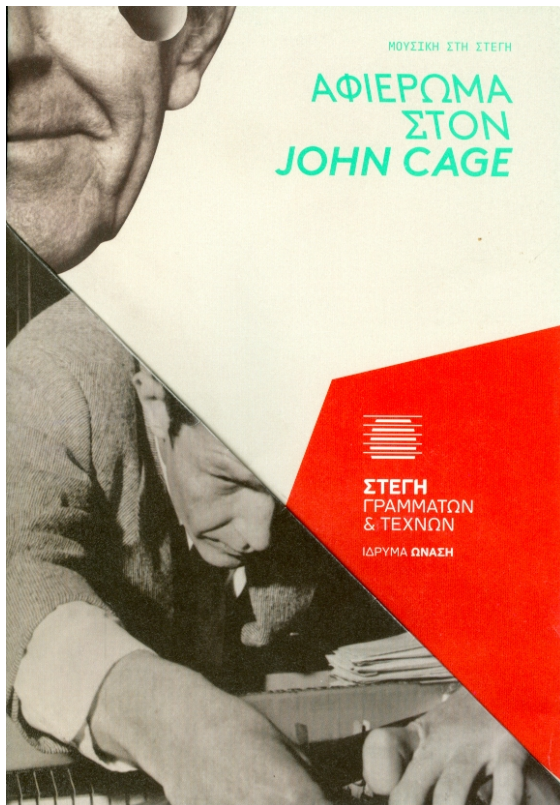

Αφιέρωμα στον John Cage (Μουσική)

Πρόγραμμα Συναυλίας

John Cage (1912-1992)

- HPSCHD (1967-69), για τσέμπαλο και υπολογιστή
- A Valentine out of Season (1944), για προετοιμασμένο πιάνο
- Suite for Toy Piano (1948), για toy piano
- Dream (1948), για πιάνο
- Water Music (1952), για πιανίστα
- Souvenir (1983), για όργανο
- Bacchanale (1940), για προετοιμασμένο πιάνο
- In a Landscape (1948), για πιάνο

Νίκος Λαάρης, πιάνο

Θεόδωρος Λώτης, υπολογιστής

Musicircus (συνακουστική συναυλία μακράς διάρκειας)

Διάφοροι μουσικοί

Ο Συνθέτης & τα Έργα του

Ο Τζων Κέιτζ θεωρείται ένας από τους σημαντικότερους συνθέτες σύγχρονης μουσικής του 20^{ου} αιώνα και πολλά από τα έργα του ανήκουν στην σφαίρα της πειραματικής μουσικής. Από την στιγμή που η μουσική ξεφεύγει από την τυπική μελωδία μέσω της οποίας ο συνθέτης επιδιώκει να εκφράσει συναισθήματα ή ήχους της ζωής, οι ήχοι πρέπει να εξυπηρετούν ένα σκοπό ακόμη και εάν αυτός είναι απλώς η σύγκριση θορύβων και τίποτα άλλο. Πολλοί από τους πειραματισμούς του Κέιτζ εντάσσονται σ' αυτό που εμείς ονομάζουμε φάντασμα του ντανταϊσμού, δηλαδή ιδέες που έχουν ως μοναδικό σκοπό να προκαλέσουν την προσοχή του κοινού και με απώτερο σκοπό πολλές φορές να κάνουν γνωστό τον καλλιτέχνη. Μέγιστο παράδειγμα για την περίπτωση του Κέιτζ είναι η σύνθεσή του ή η μη σύνθεσή του «4'33"» (Four minutes, thirty-three seconds, 1952) κατά την οποία ο/οι μουσικοί (οποιοσδήποτε αριθμός εκτελεστών είναι πιθανός) παραβρίσκονται με τα όργανά τους στην αίθουσα χωρίς να παίζουν τίποτα (μουσική σιωπή). Η «μουσική» κατά τον συνθέτη προέρχεται από τους θορύβους που ακούγονται στην αίθουσα ή στον περιβάλλοντα τούς μουσικούς χώρο μια που οποιοσδήποτε ήχος ή η απουσία του είναι φιλοσοφικά ακουστός. Αυτή ήταν η ντανταϊστική έκφανση της ενασχολήσεως του συνθέτη με την ασιατική φιλοσοφία. Παρόλα αυτά ο Κέιτζ ασχολήθηκε πάρα πολύ με την επεξεργασία ήχων και τον συνδυασμό τους με θέαμα και πολλές από τις συνθέσεις του βρίσκονται στην πρωτοπορία της μεταπολεμικής μουσικής.

Το αθηναϊκό κοινό έχει πια ξεπεράσει το ξάφνιασμα της δεκαετίας του 1960 όταν στις Ημέρες Σύγχρονης Μουσικής στην Αθήνα ακούγονταν έργα ήχων ή θορύβων και από Έλληνες συνθέτες όπως ο Γιάννης Χρήστου και ο Ιάννης Ξενάκης. Παραδόξως αλλά λόγω της εξοικειώσεως του με την αρχαία τραγωδία όπου οξείς

ήχοι οργάνων συνοδεύουν την παράσταση, το ελληνικό ακροατήριο δεν αντιδρά αρνητικά σε μια συναυλία σύγχρονης μουσικής με μη μελωδίες. Άρα, θα λέγαμε ότι το εύκολο ακουστικά πρόγραμμα που διάλεξε ο Νίκος Λαάρης ήταν μια καλή εισαγωγή στην σύγχρονη μουσική για τους νέους μουσικούς και μουσικόφιλους που θα ήθελαν να ξεφύγουν από την ακαδημαϊκή κλασική μουσική ή ακόμη και από τους σύγχρονους μουσικούς θορύβους.

Ο Κέιτζ έλαβε τα πρώτα μαθήματα πιάνου από την θεία του. Το 1927 κέρδισε το πρώτο βραβείο σε διαγωνισμό δοκιμίου με θέμα την Παν-Αμερικανική συνείδηση. Το 1930-31 ταξίδεψε στο Παρίσι, στο Βερολίνο και στην Ισπανία και μελέτησε την αρχιτεκτονική, την ζωγραφική και την μουσική της παλαιάς ηπείρου. Άρχισε να συνθέτει και όταν γύρισε στις ΗΠΑ μελέτησε σύνθεση με διάφορους Αμερικανούς συνθέτες και καθηγητές αλλά και με τον Schoenberg. Η γνωριμία του με τον κόσμο του κινηματογράφου τον έκανε να ενδιαφερθεί για τον θόρυβο ως μουσικό ήχο ενώ αργότερα τον τράβηξε ο χορός σε σχέση με την μουσική και ασχολήθηκε ιδιαίτερα με έργα και παραστάσεις για κρουστά. Ψάχνοντας για νέους ήχους εφηύρε το προετοιμασμένο πιάνο, δηλαδή ήχοι που παράγονται από το πληκτροφόρο όργανο όταν τοποθετηθούν διάφορα αντικείμενα πάνω στις χορδές του και συνέθεσε έργα γι' αυτό. Η μακρόχρονη συνεργασία του με τον χορογράφο Merce Cunningham απέδωσε σημαντικά και προοδευτικά έργα από πλευράς συνθέσεως και χορογραφίας. Από το 1945 και μετά ασχολήθηκε με τις ανατολικές θρησκείες και κυρίως με τον Βουδισμό. Σε γενικές γραμμές, τα κείμενα του αλλά και οι πολυπληθείς συνθέσεις του χαρακτηρίζονται από συνεχή πειραματισμό που τελικά μπορεί να αποτελέσει το εφαλτήριο για την πρόοδο της μουσικής συνθέσεως στον 21^ο αιώνα.

Ο Πιανίστας

Ο Νίκος Λαάρης απέδωσε τα έργα του Κέιτζ για πληκτροφόρα και με την αρμόζουσα θεατρικότητα, παίρνοντας την ανάλογη στάση στο πιάνο αλλά κάνοντας και τις σχετικές γκριμάτσες όπου και όταν χρειαζόταν. Είχε επίσης μελετήσει πολύ καλά τους τρόπους χειρισμού και λειτουργίας των μη μουσικών αντικειμένων (π.χ. ραδιοφανάκι, κανάτες με νερό, τραπουλόχαρτα) σε σχέση με το πληκτροφόρο όργανο. Η παράσταση του Ν. Λαάρη απετέλεσε μια πολύ καλή εισαγωγή στα έργα του Κέιτζ για πληκτροφόρα αλλά και τις ηχητικές ιδιαιτερότητες της ονομαζόμενης σύγχρονης μουσικής.

Ο Θ. Λώτης συνόδευσε απολύτως ικανοποιητικά τον τσεμπαλίστα Λαάρη στο πρώτο έργο, *HPSCHD* [συντ. harpsichord], όπου απαιτούνταν ήχοι από υπολογιστή και οπτικό υλικό. Μάλιστα το έργο αυτό υποδεχόταν τους θεατές κατά την είσοδό τους στην Μικρή Σκηνή.

Οι Μουσικοί

Η ιδέα των happenings που τόσο ενθουσίαζε τον Κέιτζ αλλά και τους ντανταϊστές των αρχών του 20^{ου} αιώνα αναπαρήχθη στην Στέγη με πολύ μεγάλη επιτυχία την επομένη της παραστάσεως του Λαάρη. Με ελεύθερη είσοδο και με την ονομασία «Musicircus», από έργο του Κέιτζ που απλώς προτρέπει μουσικούς να συναντηθούν και να παίξουν μαζί ακολουθώντας ορισμένες οδηγίες, οργανώθηκαν μουσικά/ηχητικά δρώμενα σε όλους τους ανοιχτούς χώρους (φουαγέ) των ορόφων της Στέγης και στην Μικρή Σκηνή. Από τις 2μμ μέχρι τα μεσάνυχτα διάφοροι μουσικοί έπαιζαν ταυτοχρόνως έργα του Κέιτζ σε μια πρωτόγνωρη ηχητική συνήχηση, λόγω του γεγονότος ότι όλοι οι ανοιχτοί χώροι της Στέγης επικοινωνούν ηχητικά μεταξύ τους. Μεγάλη και ευχάριστη αίσθηση προξένησε η εκτέλεση έργου

κρουστών με την συμμετοχή των μαθητών και μαθητριών από το Σύνολο Πειραματικής Μουσικής του Μουσικού Λυκείου Παλλήνης.

Πρόγραμμα (έντυπο)

Στο αναδιπλούμενο πρόγραμμα και αφίσα της Στέγης, η παράθεση του πλήρους προγράμματος του Musicircus στο σαλόνι δεν άφησε πολύ χώρο για κείμενα. Παρόλα αυτά το απόσπασμα από δήλωση του Κέιτζ είναι καλά επιλεγμένο. Πολλές και ενδιαφέρουσες πληροφορίες και παραπομπές στο διαδίκτυο δίδονται στις ιστοσελίδες των παραστάσεων.

Γενική Εντύπωση Παραστάσεως: 10/10

Στοιχεία Παρακολουθήσεως της Συναυλίας:

Τόπος: Αθήνα, Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών Ίδρυμα Ωνάση
Μικρή σκηνή και δημόσιοι χώροι του κτηρίου
Χρόνος: 23 και 24 Νοεμβρίου 2012
Θέση: Σειρά Ε, θέση 13 (Μικρή Σκηνή) και περιήγηση στο Musicircus

ΓΙΑ ΝΑ ΜΑΘΕΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ

John Cage

http://en.wikipedia.org/wiki/John_Cage

<http://johncage.org/>

HPSCHD

<http://en.wikipedia.org/wiki/HPSCHD>

Interviews

<http://www.youtube.com/watch?v=ZNGpjXZovgk>

<http://www.youtube.com/watch?v=pcHnL7aS64Y>

Water Walk (performed by John cage on TV, 1960)

<http://www.youtube.com/watch?v=SSulycqZH-U>

John Cage, *Composition in Retrospect*, Exact Change

John cage, *Silence: Lectures and Writings*, M. Boyars

John cage, *A Year from Monday: Lectures and Writings*, M. Boyars

Ray Kass, *The Sight of Silence: John Cage's Complete Watercolors*, Taubman Museum of Art

Μουσικά Αποσπάσματα

4'33"

<http://www.youtube.com/watch?v=HypmW4Yd7SY>

<http://www.youtube.com/watch?v=JTEFKFiXSx4>

http://www.youtube.com/watch?v=gN2zcLBr_VM

<http://www.youtube.com/watch?v=hUJagb7hL0E>

HPSCHD

http://www.youtube.com/watch?v=t_hTxJpWITw

<http://www.youtube.com/watch?v=Bzy8JPQFC5A>

A Valentine out of Season

<http://www.youtube.com/watch?v=X7nGBTu92lg>

Suite for Toy Piano

<http://www.youtube.com/watch?v=Ep5fNEeoh74>

Dream

<http://www.youtube.com/watch?v=ExUosomc8Uc>

In a Landscape

<http://www.youtube.com/watch?v=XF1DoVdHM9M>

Water Music

<http://www.youtube.com/watch?v=AnfRTh26RIE>

Souvenir

<http://www.youtube.com/watch?v=0nlFFdujLyk>

Bacchanale

<http://www.youtube.com/watch?v=0nlFFdujLyk>

In a Landscape

http://www.youtube.com/watch?v=nDaFm_zM78I

Music for Marcel Duchamp

<http://www.youtube.com/watch?v=VdWS4g6Xv8k>

Προτάσεις Ακροάσεως

John Cage, *Complete Music for Prepared Piano*, Brilliant.

John Cage, *In a Landscape*, Catalyst.

John Cage, *American Classics: John Cage*, EMI.

Μικρός Οδηγός Κλασικής Μουσικής

Βασικά Γενικά Έργα

- Ρεϊμά Ραϊάς, *Συνοπτικό λεξικό όρων της κλασικής μουσικής*, Νάκας.
- Roland de Cande, *Λεξικό των συνθετών*, Gutenberg.
- Αλέκα Συμεωνίδου, *Λεξικό Ελλήνων συνθετών*, Νάκας.
- Ζακ Στέμαν, *Ιστορία της ευρωπαϊκής μουσικής*, Ζαχαρόπουλος

Γενικά Συλλογικά Έργα

- *Baker's Biographical Dictionary of Musicians*, 6 vols, Schirmer Books.
- Amanda Holder, *The New Penguin Opera Guide*, Penguin.
- François-René Tranchefort, *Guide de la musique de piano et de clavecin*
- François-René Tranchefort, *Guide de la musique symphonique*
- François-René Tranchefort, *Guide de la musique de chambre*
- François-René Tranchefort, *Guide de la musique sacrée et chorale profane*
- Grove Music Online <http://www.oup.com/online/subscribe/catalogue/gdm/>

Δισκογραφικοί Οδηγοί

- *The Gramophone Classical Music Guide*
- *The Rough Guide to Classical Music*

Ιντερνετικά Δισκοπωλεία

- JPC <http://www.jpc.de/jpcng/classic/home>
- MDT <http://www.mdt.co.uk/>
- AMAZON <http://www.amazon.co.uk/>

Δ. Ι. Λοΐζος